

TMMOB
MİMARLAR ODASI
MESLEKİ DENETİMDE ÇED
(Mimari Çevresel Etki Değerlendirmesi)
YÖNETMELİĞİ

Gerekçe

Mimarlığın meslek ve toplum yararına sürebilmesi, önemli ölçüde projeye ilk yönü veren imar koşullarının süreç içinde irdelenmesi ve sorgulanmasıyla direkt bağlantılıdır.

Mimarın yaratıcı sanatı ve özgürlüğünün, çevre ve toplum yararına bir yapılaşma sürecinin temel girdisi olabilmesi için, imar koşullarının irdelenmesi ve sorgulanması duyarlılığını, kendi meslek örgütünün sağladığı demokratik denetim kuralları içerisinde tüm meslek alanına yaygınlaştırmak Mesleki Denetimde ÇED uygulamasının (MD/ÇED) temel hedefidir. Mimarlar Odası ve Odaya üye mimarlar MD/ÇED uygulamasının tarafları değil ortak sahipleridir.

Mimarın yaratıcılığındaki bağımsızlığı ve mesleki kararlarındaki özgürlüğü ile Odanın mesleği insanlık ve çevre yararına geliştirme yükümlülüğü birbirini tamamlayan ve tasarım sürecinden itibaren uygulamada bütünleşmesi hedeflenen ilkeler olarak kabul edilirler. MD/ÇED uygulaması bu bütünleşmenin temel araçlarından biridir.

Amaç

Madde 1 - Bu yönetmeliğin amacı: Mimarlığın toplum ve meslek yararına bir gelişme düzeni içerisinde sürebilmesi, önemli ölçüde projeye yön veren imar koşullarının irdelenmesi ve gerektiğinde sorgulanması sürecini içerdiğinden ilgili kişi ve kuruluşların hazırladıkları her tür ve ölçekteki imar planlarının hazırlanışı ve tasdiki ile, Mimarlar Odası üyelerinin mesleki denetim kapsamında oda birimlerine sunulması gereken mimari projelerin incelenmesi sırasında projelere ilk yönü veren imar koşulları sonucunda ortaya çıkacak yapılaşmanın kentsel, kültürel ve doğal çevre değerleri ile kamu yararına ya da hukuka aykırı bir durum yaratıp yaratmayacağını belirlenmesini sağlamak ve bunlar hakkında meslek ve kamu yararı açısından gerekli irdeleme ve denetim konusunda izlenecek yöntem ve kuralları belirlemektir.

Hukuksal Dayanak

Madde 2- Bu yönetmeliğin hukuksal dayanağı, 6235 (7303) sayılı TMMOB Yasası ile Odalara verilmiş bulunan “Meslekle İlgili Konularda Kamu Yararına Faaliyet Göstermek ve Mesleğin Kamu Yararına Gelişmesini Sağlamak” şeklindeki yükümlülük; bu yükümlülüğe bağlı olarak yürürlükte bulunan Odanın görev ve sorumluluklarına ilişkin diğer tüzük, yönetmelik ve mesleki denetimle ilgili mevzuatın bütünü ve mimarlığın evrensel yükümlülüklerini içeren uluslararası sözleşme ilkeleridir.

Kapsam

Madde 3 - Mesleki denetimde Çevresel Etki Değerlendirmesi (MD/ÇED) danışma kurulunca belirlenen ilkelere aykırı yapılaşma getireceği saptanan her tür ve ölçekteki imar planlarının irdelenmesinde ve projelerin denetiminde bu yönetmelikle belirlenen yöntem ve amaçlar doğrultusunda hareket edilir.

Serbest Mimarlık Hizmetleri ve Mesleki Denetim Yönetmeliği uyarınca proje müellifi mimar mesleki çalışmalarını Mimarlar Odasının mesleki denetimine sunmak zorundadır. Mimarlar Odası mesleki denetim için sunulan projeleri mesleki kural standart, norm ve ilgili mevzuat çerçevesinde incelerken, söz konusu projelerle ortaya çıkacak yapılaşmanın, kentsel, kültürel ve doğal çevre üzerindeki etkilerini de değerlendirme kapsamına alır.

Yürürlükteki yasalar, yönetmelikler, imar planları vb. hukuk kurallarına aykırı imar koşullarını taşıyan ve hakkında yargı tarafından yürütülmesinin durdurulması veya iptali yönünde karar verilmiş imar planlarına göre düzenlenen projelerin, başka kurumlarca onaylanmış olsa bile, mesleki denetimi Mimarlar Odası birimlerince yapılmaz ve ayrıca uyarıcı olmak maksadı ile konu hakkında ilgili kurumlara yazılı olarak bilgi verilir.

ÇED Uygulama İlkelerinin Saptanması

Madde 4 - Bu yönetmeliğin gerekçe, amaç ve kapsam maddelerindeki hususlar dikkate alınarak; ülke bütününde uygulanacak genel ÇED uygulama ilkeleri, oda MD/ÇED Danışma Kurulu tarafından belirlenir ve oda Merkez Yönetim Kurulu kararı ile yürürlüğe girer.

Şubelere Özgü Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) uygulama yöntemleri Şube MD/ÇED danışma kurulu tarafından belirlenir ve şube yönetim kurulu kararıyla yürürlüğe sokulur.

ÇED ilkelerinin belirlenmesinde proje müellifinin hakları saklı tutularak, yörenin sağlıklı yapılaşması ve mimari projelerin çevresel etkileri yönündeki ülkesel ve yerel koşullar dikkate alınırken genel ÇED ilkelerine uygun hareket edilir.

Oda MD/ÇED Danışma Kurulunun Kuruluşu, Yetkileri Ve Görevleri

Madde 5-

- a. Mimarlar Odasının ülke genelinde izleyeceği MD/ÇED ilkelerini belirlemek ve şubelerdeki MD/ÇED danışma kurullarında tereddütte düşülen konulara çözüm getirmek üzere, Oda merkezine bağlı olarak görev yapan Oda MD/ÇED Danışma Kurulu oluşturulur.
- b. Şube MD/ÇED danışma kurullarının seçeceği sürekli birer temsilci Oda MD/ÇED danışma kurulunun doğal üyeleridir. Bu üyelerden oluşan kurul, Oda Yönetim Kurulu seçiminden sonraki bir ay içerisinde MYK tarafından toplantıya çağrılır. İlk toplantısında ve gereksinim duyduğu zamanlar gerekli sayıda, mimarlığın çeşitli uzmanlık dallarında mesleki deneyim ve birikime sahip üyelerden oluşan kurul üye aday listesini hazırlar ve MYK'na ataması için önerir. MYK bu listeden gerekli gördüğü sayıda Oda üyelik yükümlülüklerini yerine getirmiş üyeyi atar. Oda MD/ÇED Danışma Kurulu bu atanmış üyeler ile doğal üyelerden oluşur.
- c. MD/ÇED danışma kurulu, salt çoğunlukla toplanır. İlk toplantısında bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sekreter seçer.
- d. Oda MD/ÇED danışma kurulu, toplantı sıklığı ve çalışma yöntemlerini, MYK ve Şube MD/ÇED danışma kurulları ile eşgüdüm içerisinde kendisi tayin eder. Danışma kurulu toplantıları salt çoğunlukla yapılır ve kararlar katılan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır. Her MD/ÇED danışma kurulu alınan tüm kararları toplantıya katılan MD/ÇED danışma kurulu üyelerinin imzalarıyla tutanağa geçirmek ve bu tutanakları muntazam olarak dosyalamakla yükümlüdür.
- e. Gerekli görüldüğünde; gerekli görülen uzmanlık alanlarında uzmanlar ile diğer kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluş temsilcileri de Oda MD/ÇED Danışma Kurulunun önerisi ve MYK'nun kararı ile danışma kuruluna sürekli yada geçici olarak danışmanlık yapabilirler. Ancak danışman üyelerin kurullarda alınacak kararlarda oy hakları yoktur.
- f. MYK bir üyesini "MD/ÇED'den sorumlu yönetim kurulu üyesi" olarak atar. Sorumlu MYK üyesi MD/ÇED Danışma Kurulu toplantılarına katılır ve MYK ile Danışma Kurulu arasındaki eşgüdümü sağlar.
- g. MD/ÇED danışma kurulu gerekli gördüğünde panel, konferans, seminer vb. bilimsel toplantılar düzenlenmesi için MYK'na öneride bulunabilir.
- h. Oda MD/ÇED danışma kurulu, her dönem sonunda 2 yıllık uygulamaları özetleyen ve genel bir değerlendirmesini yapan "dönem raporunu" Şube MD/ÇED danışma kurulu dönem raporlarıyla da irtibatlı olarak hazırlar ve bu rapor MYK çalışma raporu eki olarak çoğaltılarak üyelere dağıtılır.

Şubelerde MD/ÇED Danışma Kurullarının Kuruluşu ve Görevleri

Madde 6 –

- a. Mimarlar Odası Şube Yönetim Kurulları etkinlik bölgelerinde ÇED uygulamalarını yürütmek, bölgelerinin özelliklerini dikkate alarak hazırlayacakları uygulama önerilerini ve yöntemlerini

geliştirerek Şube Yönetim Kuruluna sunmak, bu yönetmeliğin “Amaç” ve “Kapsam” maddelerine uygun çalışmalar yapmak ve bu doğrultuda karar üretmek üzere Şube MD/ÇED Danışma Kurullarını oluştururlar.

Şube yönetim kurulları, görev bölümü yaptıkları ilk yönetim kurulu toplantısını izleyen 1 ay içinde MD/ÇED danışma kurullarını oluştururlar. O birimde MD/ÇED uygulaması sürüyorsa, bir önceki danışma kurulunun salt çoğunluğunu oluşturan sayı kadar üyeyi veya üye sayısını değiştirebilirler.

- b. Bu kurullarda şubeye üye olan, üyelik yükümlülüklerini yerine getirmiş ve mesleki deneyim ve birikime sahip mimarlar, Şube Yönetim Kurulu kararı ile görev alırlar.

Şube Yönetim Kurulları, şube MD/ÇED danışma kurullarını oluştururken, öğretim üyeleri, serbest mimarlar, kamuda çalışan mimarlar ve ücretli mimarlar arasında dengeli bir dağılımın olmasını gözetir.

Şube yönetim kurulları, MD/ÇED danışma kurulunu belirlemede üyeler arasında anket, genel üye danışma toplantıları vb. yöntemleri kullanabilirler.

- c. Şube MD/ÇED Danışma kurulları en az 7 üyeden oluşur. Şube Yönetim Kurulunun ilk toplantısını izleyen 1 ay içinde Şube MD/ÇED Danışma Kurulu toplanmak zorundadır. Bu toplantı da bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sekreter seçer, Oda MD/ÇED danışma kurullarına sürekli katılmak üzere bir temsilci seçer.
- d. Şube MD/ÇED Danışma kurulu toplantıları Danışma Kurulu üye sayısı 10 ve 10 dan az olan şubelerde salt çoğunlukla, 10 dan fazla olan şubelerde en az 7 üyenin katılımıyla yapılır ve katılanların çoğunluğu ile karar alınır.
- e. Şube MD/ÇED Danışma Kurulları, çalışma yöntemlerini kendileri belirlerler. Her kurul alınan tüm kararları toplantıya katılan Şube MD/ÇED danışma kurulu üyelerinin imzalarıyla tutanağa geçirmek ve bu tutanakları muntazam olarak dosyalamakla yükümlüdür.
- f. Şube MD/ÇED Danışma Kurulu gerekli görüldüğü halde; gerekli görülen uzmanlık alanlarındaki uzmanlar ile diğer kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri de Şube MD/ÇED Danışma Kurulunun önerisi ve Şube Yönetim Kurulunun kararı ile Şube MD/ÇED Danışma Kurulunun sürekli yada geçici üyesi olarak danışmanlık yaparlar. Ancak bu danışmanların Şube MD/ÇED danışma kurullarında alınacak kararlarda oy hakları yoktur.
- g. Şube Yönetim Kurulu bir üyesini “Şube MD/ÇED’den sorumlu yönetim kurulu üyesi” olarak atar. Sorumlu Şube Yönetim Kurulu üyesi Şube MD/ÇED Danışma Kurulu toplantılarına katılır ve Şube Yönetim Kurulu ile Şube MD/ÇED Danışma Kurulu arasındaki eşgüdümü sağlar.
- h. Şube MD/ÇED danışma kurullarının toplantı sıklığı ve usulleri, doğrudan Şube MD/ÇED danışma kurulu tarafından ve Şube Yönetim Kurulu ile eşgüdüm sağlanarak tespit edilir.
- i. Şube MD/ÇED danışma kurulu oluşturulmasında güçlük çeken Şubeler, en yakın şubede kurulmuş olan Şube MD/ÇED danışma kurulunun yardımıyla bu yönetmelikteki esasları uygulayabilirler. Bu durumda, ilgili Şube Yönetim Kurulları arasındaki anlaşmayla Şube MD/ÇED danışma kurulları, diğer Şubedeki uygulamaya yönelik çalışmalarını sürdürürler. Bir kaç Şube birleşerek ortak bir danışma kuruluda oluşturabilir.
- j. Şube Yönetim Kurullarının talebi halinde şube etkinlik bölgesi içerisindeki Şube MD/ÇED uygulamalarında, Oda MD/ÇED danışma kuruluda MYK kararı ile görevlendirilebilir.

- k. Şube MD/ÇED danışma kurulu, her dönem sonunda 2 yıllık MD/ÇED uygulamalarını özetleyen ve genel bir değerlendirmesini yapan “dönem raporunu” hazırlar ve bu rapor Şube Yönetim Kurulu çalışma Raporu eki olarak çoğaltılarak üyelere dağıtılır.

MD/ÇED Raporu

Madde 7-

- a. Oda birimlerine mesleki denetim için sunulan projeler arasında bu yönetmelik kapsamında ve Şube MD/ÇED Danışma Kurullarınca belirlenen ilkeler doğrultusunda değerlendirilirken müellif mimar davet edilir, istenirse ilgili kişi ve kuruluşlar da Şube MD/ÇED Danışma Kuruluna davet edilebilir. Bu değerlendirme sonucunda uygulanmasında sakınca görülenler için; ayrıntılı nedenleri ve bu nedenlere dayanılarak belirlenen çekinceler ile gerekçelerini içeren ayrıntılı bir Şube MD/ÇED raporu hazırlanır. Her tür ve ölçekteki imar planları için de varsa sakıncalarına ilişkin ÇED raporu düzenlenebilir.
- b. MD/ÇED raporlarının başında, bu yönetmeliğin eki olan tip giriş paragrafı kullanılır.
- c. Düzenlenen MD/ÇED raporunun varlığı, ilgili proje üzerinde “Bu proje, ekteki ... gün, sayılı, ÇED Raporu ile birlikte Mesleki Denetimi yapılmıştır.” ibaresi bulunan tip kaşe ile şerh olunur.
- d. MD/ÇED raporlarının bir sureti öncelikle projenin müellifine, bir sureti mal sahibine tebliğ edilir, ayrıca projenin inşası ve onayıyla ilgili tüm kurum ve kuruluşlara da taahhütlü olarak iletilir.
- e. Şube yönetim kurulları, MD/ÇED raporu düzenledikleri ve çekinceyle onayladıkları projenin imar ve yapılanma koşullarına yönelik belirledikleri sakıncaların giderilmesi yönünde ayrıca çaba gösterir ve çekinceyle karşılanan mimari projeye imar durumu koşulu yaratan planların ya da diğer imar kararlarının düzeltilmesi için konuyu her yönüyle izlerler.
- f. ÇED raporlarında belirtilen çekince ile karşılanan hususlar ortadan kalkarsa çekince kaldırılır ve durum ilgili mercilere ve taraflara bildirilir.
- g. İmar planı çalışmaları izlenerek, eğer sakıncalı kararlar varsa askı süresi içerisinde Şube MD/ÇED Danışma Kurulunca ÇED raporu düzenlenir. Aynı uygulama yürürlükteki imar planları içinde geçerlidir ve Şube Yönetim Kurulları bu çalışmayı yapabilmek için üyeleri arasında, izleme konusunda görevlendirme yapabilirler.
- h. İmar planlarına yönelik hazırlanan MD/ ÇED raporları; plan müellifine, yerel mecliste üyesi bulunan veya talep eden siyasi partilere, basın kuruluşlarına, ilgili kurum ve kuruluşlara taahhütlü olarak iletilir. Hakkında MD/ÇED raporu düzenlenmiş imar planlarının yasal ve hukuksal yollardan durdurulması içinde ayrıca çaba sarfedilir.

Şube MD/ÇED raporlarının birer sureti de Oda MD/ÇED Danışma Kurulu sekreterliğine gönderilir ve Oda Merkezinde tüm şubelere ait ÇED raporları arşivlenir.

Şube MD/ÇED Raporuna İtiraz

Madde 8 -

- a. Mesleki Denetime sunduğu projesi ve projeye yön veren imar koşulları için Şube MD/ÇED çekince raporu düzenlenmiş olan müellif mimarın Şube MD/ ÇED raporuna itiraz hakkı vardır. İtirazını her koşulda projesi ruhsata bağlanmadan önce yapmak zorundadır. Müellif mimar itirazı; raporun kendisine tebliğ tarihinden itibaren 7 işgünü içerisinde Mesleki Denetim yapan şubeye yazılı olarak yapar ve gerekli gördüğü belgeleri sunar. Müellifin bu süre içerisinde itirazı durumunda Mesleki Denetim sonuçlandırılmaz. Bu süre içinde müellif projesini almak isterse itirazından vazgeçmiş sayılır.

Şube MD/ÇED Danışma Kurulu 15 gün içinde müellif mimarın itirazını incelemeye alır ve nihai kararını verir. Gerekli görürse müellif mimarı da değerlendirme toplantısına çağırır. Şube MD/ÇED Danışma Kurulunun itiraz sonucu alacağı karar kesindir ve yönetim kurulu onayı ile yürürlüğe girer. Kesin karardan sonra mesleki denetim sonuçlandırılır.

- b. MD/ÇED uygulaması yapılan proje ve imar planlarının müellifleri dışında ilgili kişi ve kuruluşların da MD/ÇED raporuna itiraz hakkı vardır ve bu itirazını raporun kendisine tebliğ tarihinden itibaren 7 iş günü içerisinde mesleki denetim yapan şubeye yazılı olarak iletir. İlgili kişi ve kuruluşların itiraz yazısı ile birlikte ve her koşulda ilgili proje ruhsata bağlanmadan önce gerekçeli itiraz raporunu ve gerekli gördüğü belgeleri sunmak durumundadır. Bundan sonra izlenecek süreç, müellifin itirazı durumundaki uygulamayı tanımlayan (a) fıkrasındaki gibi yapılıır.
- c. MD/ÇED Danışma Kurulu üyesince projesinin değerlendirilmesi esnasında, ilgili üye toplantının karar aşamasına katılmaz.

ÇED Uygulamasının Yükümlülükleri

Madde 9 - ÇED uygulamasında müelliflik haklarının korunması kadar, kamu yararı bütünü oluşturulan, mesleki, şehircilik ve koruma ilkelerinin korunması da esastır. Ancak; kamu yararını korurken üye mimarların müelliflik haklarını zedelenmemesi, proje ve emek israfına meydan verilmemesi için;

- a. Şube Yönetim Kurulları, buldukları bölgedeki imar planı ve diğer imar kurallarına ilişkin kararları yakından izlemek, bu yönetmelik esaslarında sakıncalı yapılaşma, plan ve kararlara karşı hukuksal çabalarını yoğunlaştırmak, bu bağlamda üyelerini çevre ve toplum yararına aykırı tasarımlara yönlendirecek etkenlerden korumaları ve bu tür imar kurallarının iptalini sağlayıcı girişimlerini sürdürmekle yükümlüdürler. Bu konularda üyelerini sürekli bilgilendirir ve uyarırlar. MD/ÇED uygulaması kapsamına giren ve MD/ÇED ilkelerine aykırı oluşumları üyelerine önceden bildirmek Şube Yönetim Kurullarının görevidir.
- b. Aynı görev ve sorumluluklar, ülke bütününe ilgilendiren ve sakıncalı yapılaşma sürecine neden olan genel imar mevzuatını sağlıklı hale getirme ve mimarlığın saygınlığını koruyacak bir içeriğe kavuşturma çabası bağlamında Oda MYK'nun da yükümlülüğüdür.

MYK imar oluşum sürecine müdahale edilmeyen birimlerdeki MD/ÇED uygulamaları konusunda Şube Yönetim Kurullarını ve Şube MD/ÇED Danışma Kurulunu uyarır, devamı halinde konuyla ilgili MD/ÇED uygulama görevini Oda MD/ ÇED danışma kuruluna verebilir.

Yürürlük

Madde 10 - Bu yönetmelik TMMOB Mimarlar Odası'nca 14-15 Nisan 2000 tarihli 37. Dönem Olağan Genel Kurulda kabul edilerek aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

TMMOB Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulunca uygulamaya sokulan 27 Ağustos 1995 tarihli önceki yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.